

მოდალობის კლასიფიკაციები ინგლისურ ენაში

ბაბუხადია მარიაშ – ფილოლოგიის დოქტორი; ინგლისური ენის პედაგოგი, ენათა ცენტრი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისი, საქართველო

Classification of Modals in the English Language

Babukhadia Mariam – PhD in Philology; English Language Teacher, Language Centre, Akaki Tsereteli State University, Kutaisi, Georgia

Abstract

Introduction and aim: The article describes the modal verbs in the English language as the key grammatical means of expressing modality; they are discussed from the synchronic as well as diachronic point of view. Semantically, modal verbs, as a rule, are divided into three main groups, which express ability, possibility, permission; obligation, necessity; supposition, will.

Research methodology: The method of immediate constituent analysis is used in order to identify typological indicators of central modals in English language.

Results and implications: In English modal verbs represent the small group of defective verbs, which do not express the action, but the attitude towards action, expressed by the main verb.

Conclusion: The majority of modal verbs are polisemantic; according to the context, each of them has several meanings, which are united by the category of modality.

Keywords: modality, types of modals, category of modality

The present study is aimed to discuss, analyze and sum up the variety of opinions and approaches to linguistic modality, existing in the special literature, define the key means of expressing modality and their functioning in English language. We try to describe the conceptual and terminological issues, related to modality, presents various definitions and approaches since ancient times to nowadays, defined in the special literature. Despite some of them being incompatible with each other, their knowledge is absolutely necessary in order to use all the positive aspects mentioned.

The category of modality is one of the language universals: it may be expressed on different linguistic levels (morphology, syntax, intonation). It is also noteworthy, that in spite of its universality, different languages express various aspects of modality in different ways. However, the grammatical means of expression modality play the most important role and their description and analysis is genetically and typologically distinct.

იმისათვის, რომ ნათლად წარმოვადგინოთ მოდალურ ზმნებთან დაკავშირებული ვითარება ინგლისურ ენაში, თავდაპირველად უმჯობესი იქნება იმ კლასიფიკაციების განხილვა, რაც აქამდე დაფიქსირებულია სპეციალურ ლიტერატურაში. გასაკვირი არ იქნება, თუ აღვნიშნავთ, რომ ჩვენ მიერ ნახსენები საკლასიფიკაციო მოდელები მრავლად არსებობს და საფუძვლად სხვადასხვა პარამეტრს იყენებენ ხშირად. უნდა შევნიშნოთ, რომ მათი დიდი უმრავლესობა სწორედ მოდალურ ზმნებსა და მათ მიერ გამოხატულ მნიშვნელობებს ეყრდნობა, რაც განაპირობებს კიდევ ჩვენს ინტერესს მათ მიმართ.

თავდაპირველად განვიხილოთ მოდალურ ზმნათა ის კლასიფიკაცია, რომელსაც ამ საკითხისადმი მიძღვნილ თითქმის ყველა ნაშრომში იმოწმებენ; უფრო სწორად, იგი არა მოდალურ ზმნათა, არამედ მოდალური მნიშვნელობების კლასიფიკაციაა და იგი ძირითადად რენდოლფ კვერკის სახელს უკავშირდება. აქ გამოყოფილია სამი მოდალური მნიშვნელობა:

- 1) ნებართვა-შესაძლებლობა/შეძლება;
- 2) ვალდებულება-აუცილებლობა;
- 3) ნებელობა-წინასწარმეტყველება (კვერკი და სხვ. 1985).

დავაზუსტოთ; პირველი წყვილი შინაგანია (ე.ი. გულისხმობს გარკვეულ კონტროლს ადამიანის მხრიდან), მეორე კი გარეგანია (ე.ი. წარმოადგენს არა ადამიანის მხრიდან განხორციელებულ კონტროლს, არამედ ადამიანის განსჯის შედეგს). კიდევ ერთი საინტერესო მიდგომა: როგორც ვხედავთ, მოცემულ კლასიფიკაციაში წარმოდგენილი მნიშვნელობები დაწყვილებულია; ამას ავტორები იმ ფაქტით ხსნიან, რომ ერთი და იგივე მოდალური ზმნა ორივე მნიშვნელობის გადმოსაცემად იხმარება; მაგალითად, shall და will ნებელობასაც გამოხატვას და წინასწარმეტყველებასაც (კვერკი და სხვ. 1985, გვ. 219). მეორე თვალშისაცემი თავისებურება ის გახლავთ, რომ აქ უგულებელყოფილია მოდალური მნიშვნელობების გამიჯვნა დეონტურობის, ეპისტემურობისა და დინამიკურობის მიხედვით. ამასთან დაკავშირებით დავიმოწმებთ ფ. პალმერს (2000, გვ. 38) და

ვიტყვი, რომ ეს მიდგომები ურთიერთგამომრიცხავი არ არის და მათი ერთმანეთთან შეხამება სავსებით შესაძლებელია.

მცირედი ტერმინოლოგიური და ცნებითი (ცხადია, რაოდენობრივიც) განსხვავებებით გამოირჩევა ნ. რეშერის მიერ შემოთავაზებული დაჯგუფება; აქ რვა ერთეულია გამოყოფილი: 1) ალეთური; 2) ეპისტემური; 3) დროითი; 4) ბულომაური; 5) დეონტური; 6) შეფასებითი; 7) მიზეზობითი; 8) მსგავსებითი (რეშერი 1968).

ზემომოყვანილთაგან რაოდენობრივად და თვისებრივადაც განსხვავდება ჯ. ლიჩისა და ჯ. ქოუტის მიერ შემოთავაზებული კლასიფიკაციები. ლიჩი გამოყოფს თერთმეტ სახეს: 1) შესაძლებლობა (თეორიული, ფაქტობრივი); 2) შეძლება; 3) ნებართვა; 4) ნატვრა; 5) ვალდებულება/მოთხოვნა; 6) წესები და რეგულაციები; 7) ლოგიკური აუცილებლობა; 8) წინასწარმეტყველება/მოსალოდნელობა; 9) წადილი (სუსტი ნებელობა); 10) განზრახვა (საშუალო ნებელობა); 11) დაჟინებულობა (ძლიერი ნებელობა) (ლიჩი 1987, გვ. 73-104). ჯენიფერ ქოუტსთან კი გამოყოფილი თორმეტი 'მოდალობა'; ესენია: 1) (ძლიერი) ვალდებულება; 2) (სუსტი) ვალდებულება; 3) ნებართვა; 4) ნებელობა; 5) წინასწარმეტყველება; 6) შეძლება; 7) (დინამიკური) შესაძლებლობა; 8) (ეპისტემური) შესაძლებლობა; 9) (ძლიერი) ვარაუდი; 10) (სუსტი) ვარაუდი; 11) ჰიპოთეზა; 12) კვაზიკავშირებითი (ქოუტის 1983). შენიშვნისა და დაზუსტების სახით უნდა ვთქვათ, რომ, მოდალობის ყველაზე გავრცელებული კლასიფიკაციის მიხედვით, ზემოჩამოთვლილთაგან 1-5 დეონტურია, 6-7 – დინამიკური, ხოლო 8-12 ეპისტემური.

თუ საკლასიფიკაციო ერთეულების რაოდენობაზე გავამახვილებთ ყურადღებას, ამ მხრივ ძნელად თუ შეედრება ვინმე გერმანელ ენათმეცნიერს დიტერ მინდტს, რომელმაც ჩვიდმეტი სახის მოდალობა გამოყო: 1) შესაძლებლობა/მაღალი ალბათობა; 2) დარწმუნებულობა/წინასწარმეტყველება; 3) შეძლება; 4) ჰიპოთეტური მოვლენა/შედეგი; 5) ჩვევა; 6) ვარაუდი/დედუქცია; 7) ვალდებულება; 8) მიზანშეწონილობა/სასურველობა; 9) ნებელობა/განზრახვა; 10) განზრახვა; 11) თავაზიანობა/მორიდება; 12) თანხმობა; 13) წარსულში არსებული მდგომარეობა; 14) ნებართვა; 15) სიმამაცე; 16) რეგულირება/პრესკრიფცია; 17) უპატივცემულობა/

კადნიერება (მინდტი 1998, გვ. 45). სავსებით აშკარაა, რომ დ. მინდტი აქ მოდალობის მეტისმეტად ფართო გაგებას ეყრდნობა და ამის გამო გვაწვდის ზემოწარმოდგენილ მნიშვნელობებს, თუმცა, თუკი მის ამ საფუძველთდამდეგ პრინციპს გავყვებით, მაშინ, ალბათ, წარმოდგენილი ჩამონათვალი უნდა გავავრცოთ, რაც, რა თქმა უნდა, ვერანაირ დადებით შტრიხს ვერ შემატებს მოდალობის საკითხის კვლევას ინგლისურში ვერც თეორიული და ვერც პრაქტიკული თვალსაზრისით.

როგორც ვხედავთ, მოდალობის არსებული კლასიფიკაციები მათ ფარგლებში გამოყოფილი ერთეულების მზარდი რაოდენობრივი პრინციპის მიხედვით განვიხილეთ. განსაკუთრებით საინტერესოა მოდალობის ლოგიკის ერთ-ერთ ყველაზე თვალსაჩინო წარმომადგენელს გეორგ ჰენრიკ ვონ ვრიგტს (1916-2003). გ. ჰ. ვონ ვრიგტმა გამოყო მოდალობის ოთხი სახე:

1. ალეთური (ანუ ჭეშმარიტების) მოდალობა;
2. ეპისტემური (ანუ ცოდნის) მოდალობა;
3. დეონტური (ანუ ვალდებულების) მოდალობა;
4. ეგზისტენციური (ანუ არსებობის) მოდალობა (ვონ ვრიგტი 1951, გვ. 1-2).

გ. ჰ. ვონ ვრიგტის კლასიფიკაციის ასე, ცალკე წარმოდგენა იმისათვის გახდა საჭირო, რომ მან უზომოდ გავლენა მოახდინა ინგლისურ ენაში მოდალობის შესახებ განვითარებული საენათმეცნიერო აზროვნებაზე. ეს გარკვეულწილად ზემოთ წარმოდგენილ კლასიფიკაციებსაც ეტყობა. აქვე ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ლინგვისტები ბრმად არ მიჰყვებიან მოცემულ მოდელს. ამიტომაც, ქვემოთ ჩვენ ინგლისურ ენაში მოდალობის სახეებს იმის მიხედვით განვიხილავთ, თუ რა არის დაფიქსირებული სპეციალურ საენათმეცნიერო ლიტერატურაში.

თავდაპირველად შევეხოთ ალეთურ (< ბერძ. aletheia – ჭეშმარიტება) მოდალობას. ამ შემთხვევაშიც აუცილებელია ორი ტექნიკური სახის შენიშვნის გაკეთება: 1) ზოგჯერ მას ლოგიკურ მოდალობასაც უწოდებენ; 2) ქართულ საენათმეცნიერო ლიტერატურაში ზოგჯერ მას მოიხსენიებენ როგორც “ალეთიკურს” (იხ. მაგ., გოქსაძე, ბოლქვაძე 1988, გვ. 125, სქ. 1), რაც უმართებულოა; სწორი ფორმა

“ალეთური”. ალეთური მოდალობა გვიჩვენებს, რამდენად არის დარწმუნებული მთქმელი პროპოზიციის ჭეშმარიტებაში. ასეთ შემთხვევაში იხმარება მოდალური ზმნა must; მაგალითად, We must have a visitor; აქ ალეთურობა იმ შემთხვევაში გვექნება, თუ მოცემულ წინადადებას შემდეგ კომენტარს დავურთავთ: “ეს იქედან გამომდინარეობს, რაც უკვე ვიცით”. როგორც ვხედავთ, აქ საქმე გვაქვს უპირატესად მოდალური ლოგიკის სინამდვილესთან, რადგანაც ყოველდღიურ დისკურსში აშკარად ალეთური მოდალობის მაგალითები ძალიან იშვიათია. ამის გამოა, რომ ეს სახეობა მოდალობის ლინგვისტურ კლასიფიკაციებში (ყოველ შემთხვევაში, ინგლისურთან დაკავშირებით), როგორც წესი, არ შეაქვთ.

იმავეს ვერანაირად ვერ ვიტყვით მოდალობის შემდეგ ტიპზე, რადგანაც იგი საკმაოდ მკაფიოა, რის გამოც მისი საკლასიფიკაციო ერთეულად განხილვაც არასოდეს დამდგარა კითხის ნიშნის ქვეშ. ეს არის დეონტური (<ბერძ. Deon “მოვალეობა”) მოდალობა. ამ შემთხვევაშიც იძულებული ვართ, გავაკეთოთ ტექნიკური ხასიათის შენიშვნა (როგორც ეს ალეთურთან დაკავშირებით მოხდა): საქმე იმაშია, რომ, მართალია იშვიათად, მაგრამ მაინც გვხვდება ამ ტერმინის უმართებულო ფორმა ‘დეონტიკური’; როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, სწორი ფორმაა “დეონტური”. სპეციალურ ლიტერატურაში გაცხადებულია, რომ დეონტური მოდალობის საშუალებით გადმოიცემა “ზნეობრივად პასუხისმგებელი აგენსების მიერ შესრულებული მოქმედების აუცილებლობა ან შესაძლებლობა” (ლაიონზი 1977, გვ. 823), იგი “თავის თავში მოიცავს მითითებების გაცემასაც და დაკავშირებულია ისეთ ცნებებთან, როგორცაა ნებართვა ან ვალდებულება” (ლუ, 1997, გვ. 146). ლ. გოქსაძე და ს. ბოლქვაძე კი აღნიშნავენ, რომ “დეონტურ მოდალობაში ხაზგასმულია ქმედება, კერძოდ ის, რომ რაღაც უნდა მოიმოქმედოს მსმენელმა, რადგან ამის პოტენციური შესაძლებლობა არსებობს” (გოქსაძე, ბოლქვაძე, 1988, გვ. 126-127). როგორც სხვადასხვა ავტორის მიერ მოწოდებულ განმარტებებში აშკარად გამოჩნდა, დეონტური მოდალობა ეხება მოქმედებას და არა პროპოზიციას; ამიტომ იგი შეიძლება ასევე მოვიხსენიოთ როგორც დისკურსზე ორიენტირებული არაეპისტემური მოდალობა. დეონტურ მოდალობაში შეიძლება გამოიყოს შემდეგი

მნიშვნელობები: 1) დირექტივები (დეონტური შესაძლებლობა: you may leave; დეონტური აუცილებლობა: you must leave); 2) კომისივები (დაპირებები: you shall be rewarded); 3) იმპერატივები; 4) სხვები: ნებელობითი და შეფასებითი გამონათქვამები. უფრო გავრცელებულია სხვაგვარი დაყოფა: 1) შესაძლებლობა (ნებართვა): you may leave; 2) აუცილებლობა (ვალდებულება): you must go; 3) ნებელობა: He won't go. ნიშანდობლივია, რომ ამ უკანასკნელ დაყოფაში, როგორც ეტყობა, გათვალისწინებულია გარკვეულ შემთხვევებში დასაშვები ორაზროვნების პრობლემის მოგვარებაც. აღნიშნულთან დაკავშირებით მოგვყავს შემდეგი ციტატა: “ზოგჯერ ნებართვისა და შესაძლებლობის მნიშვნელობა გრაფიკულად იდენტურ გამოხატვას პოულობს და საქმე გვაქვს ორაზროვან წინადადებებთან: He may leave tomorrow – შეიძლება ორგვარად გავიგოთ: ა) შეუძლია წავიდეს ხვალ (= ნებას ვრთავ), ბ) შეიძლება (ეგებ) ხვალ წავიდეს (=არის ამის ალბათობაც და შესაძლებლობაც)” (გოქსაძე & ბოლქვაძე, 1988, გვ. 127).

ამჯერად კი განვიხილოთ ეპისტემური (<ბერძ. episteme “ცოდნა”) მოდალობა. “ეპისტემური მოდალობა ჭეშმარიტების სტატუსს ანიჭებს გამონათქვამს მოლაპარაკის ცოდნის ფონზე. ეპისტემური მოდალობა სუბიექტურია და გულისხმობს: “ეს ასეა, რამდენადაც მე ვიცი” (და არა როგორც ცნობილია)” (გოქსაძე, ბოლქვაძე 1988, გვ. 124). როგორც ვხედავთ, იგი დაკავშირებულია მოსაუბრის რწმენასთან ან თვალსაზრისთან პროპოზიციის ჭეშმარიტებასთან მიმართებაში. სპეციალურ ლიტერატურაში არსებობს მოსაზრება, რომლის მიხედვითაც იგი “სახეს უცვლის სემანტიკური პროპოზიციის ჭეშმარიტებას” (ლუ 1997, გვ. 146). ალბათ, უფრო ზუსტია ბ. იაკობსონის სიტყვები, როდესაც მას “ჭეშმარიტებაზე ორიენტირებულ დამოკიდებულებას” უწოდებს (იაკობსონი, 1994, გვ. 167). ყურადღების ღირსია ჯ. ქოუტის განმარტება, რომელშიც იგი ამბობს, რომ ეპისტემური მოდალობა “დაკავშირებულია შესაძლებლობათა მთქმელისეულ თვალთახედვასა თუ შეფასებაზე და უმეტეს შემთხვევაში გვიჩვენებს მთქმელის დარწმუნებას (ან დაურწმუნებლობას) პროპოზიციის ჭეშმარიტებაში” (ქოუტისი 1983, გვ. 18). ასევე საინტერესოა ზოგიერთი ის მოსაზრება, რომელთა ავტორებს

ეპისტემური მოდალობა უფრო თეორეტიზებულ სფეროში გადააქვთ; მათი აზრით, იგი მოიცავს რეპრეზენტაციის ქმნადობას, რომელიც მიესადაგება სამყაროს (გრძნობებისა და ინტელექტის მეშვეობით), რის გამოც მას “რეპრეზენტაციის თეორიულ მანერას” ან “თეორიულ მოდალობას უწოდებენ” (ჯეიმსი 1986, გვ. 13).

სანამ მეორე სახეზე გადავალთ, უნდა მოვიხმოთ ერთი საგულისხმო ციტატა ლ. გოქსაძისა და ს. ბოლქვაძის სტატიიდან, სადაც ავტორები განაცხადებენ, რომ “ეპისტემური აუცილებლობა გარკვეული დოზით მაინც შეიცავს ვარაუდს, უფრო ზუსტად, იგი შეუძლებლობის უარყოფას წარმოადგენს და ამდენად პროპოზიციას წარმოგვიჩენს როგორც თითქმის უეჭველს: If Fred left here at four o'clock, he must be home now – ფრედის სახლში ყოფნის ალბათობა ძალიან დიდია. თითქმის შეუძლებელია, რომ ფრედი სახლში არ იყოს, მაგრამ რაღაცა ეჭვი მაინც რჩება (ის შეიძლება გზაში რაიმე მიზეზით შეყოვნდა)” (გოქსაძე & ბოლქვაძე, 1988, გვ. 126); 2) ეპისტემური შესაძლებლობა (შენიშვნა: ლ. გოქსაძისა და ს. ბოლქვაძის მიხედვით, “ეპისტემური ვარაუდი” (გოქსაძე & ბოლქვაძე, 1988, გვ. 124)); იგი ერთგვარად თავსებადია იმასთან, რაც არის ცნობილი, გარკვეული სახის სპეკულაციას წარმოადგენს; მასში ზოგჯერ ეპისტემური წინასწარმეტყველებაც კი შეაქვთ. ეპისტემური მოდალობის სემანტიკურ ფარგლებში ზოგიერთი ავტორი დინამიკურ მოდალობასაც (ამ ტიპის შესახებ ქვემოთ ვისაუბრებთ) კი ათავსებს (ბაიბერი და სხვ. 1999, გვ. 485).

ამჯერად კი შევეხოთ დინამიკურ (<ბერძ. dynamis “ძალა”) მოდალობას (სპეციალურ ლიტერატურაში მას ზოგჯერ მოიხსენიებენ როგორც ფაკულტატიურ მოდალობას (გუსენსი. 1985) ან როგორც ინჰერენტულ მოდალობას (ჰენგველდი 1988)); იგი გამოხატავს ფიზიკურ აუცილებლობას ან შესაძლებლობას. “დინამიკური, ისევე როგორც დეონტური მოდალობა, ქმედების მოდალობაა (modality of events) და არსებითად განსხვავდება ეპისტემურისაგან” (გოქსაძე & ბოლქვაძე, 1988, გვ. 125). როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, ეს ცნება და ტერმინი 1951 წელს შემოგვთავაზა გ. ჰ. ფონ ვრიგტმა (თუმცა მას იგი მოდალობათა ძირითად ჩამონათვალში არ შეუტანია; მოგვიანებით ერთ-ერთ სქოლიოში აქვს ნახსენები).

ზემოგანხილული დეონტური და ეპისტემური მოდალობებისაგან განსხვავებით, იგი არანაირად არ არის და ვერც იქნება სუბიექტური; მაგალითად, John can speak French. Tomorrow I will be thirthy. He'll come, if you ask him. He has to come tomorrow. აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ ზოგიერთი მეცნიერი უარს ამბობს ამ ტერმინის გამოყენებაზე იმ მიზეზით, რომ იგი მომდინარეობს მოდალობის ლოგიკის სფეროდან და “ნაკლებად შესაფერისია ბუნებრივი ენის ანალიზისათვის” (ბაიბი & ფლაიშმანი, 1995, გვ. 13). როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, დ. ბაიბერიც (1999) ასევე იქცევა, ოღონდ იმ განსხვავებით, რომ დინამიკური მოდალობა ეპისტემურში შეაქვს. ფ. პალმერი შენიშნავს, რომ დინამიკური მოდალობა დაკავშირებულია წინადადების სუბიექტის შემღებასა და ნებასთან, და ამის გამო მასში სუბიექტურობა ნაკლებადაა, ვიდრე ეპისტემურსა და დეონტურში (პალმერი 1990, გვ. 36); ამ მიზეზით იგი არ მიიჩნევა მოდალობის ცენტრალურ სახედ ყველა სპეციალისტის მიერ. ზემოთქმულთან დაკავშირებით ასევე საგულისხმოა ის ფაქტიც, რომ დინამიკური მოდალობა ნაკლებ ერთგვაროვნებას ამჟღავნებს, ვიდრე დეონტური და ეპისტემური. მასში გამოყოფენ შემდეგ სახეებს: 1) შემღება (I can play tennis); 2) ძალა (Oil will float on water); 3) მყოფადი (I will/shall be twenty tomorrow); 4) წინასწარმეტყველება (You will feel better after this medicine); 5) ჩვევა (When he has a problem, he will work at it until he finds an answer).

როგორც ზემოთ ვნახეთ, გ. ჰ. ფონ ვრიგტმა კიდევ ერთი სახის მოდალობა გამოყო: ეგზისტენციური. ფ. პალმერი ამბობს, რომ ალეთური და ეგზისტენციური უფრო ლოგიკოსების ინტერესის სფეროში შედის, ვიდრე ლინგვისტებისა. და მაინც, მოდალობის ამ ტიპის შესახებ საუბრისას მას მოჰყავს შესაბამისი მაგალითი: Lions can be dangerous (პალმერი, 1990, გვ. 6-7, 107-109). მიუხედავად იმისა, რომ ზემოთ წარმოდგენილ ტაქსონომიაში ვერ ჯდება, მაინც უნდა ვახსენოთ ე.წ. დისპოზიციური მოდალობა; იგი გამოიხატება მაშინ, როდესაც რაიმეს შესაძლებლობა დამოკიდებულია აგენსის განწყობაზე; მაგალითად, Jane cannot sing today, რაც შეიძლება სხვადასხვაგვარად გავიგოთ: 1)

ჯეინისთვის შეუძლებელია ამის გაკეთება, 2) ჯეინს არ აქვს ამის უფლება, 3) ჯეინი არ არის საამისოდ განწყობილი.

მოდალური ზმნების მორფოლოგიურ-სინტაქსური და სემანტიკური თავისებურებები მჭიდრო ურთიერთკავშირში არიან და განაპირობებენ კიდევ ერთმანეთს. ისინი ცლაკე, დამოუკიდებლად არ იხმარებიან; წინადადებაში მოდალური ზმნები ეხამებიან ე.წ. “შიშველ ინფინიტივებს” და მათთან ერთად ქმნიან შედგენილ ზმნურ მოდალურ შემასმენელს, რომლის ფარგლებშიც ინფინიტივი გამოხატავს ისეთ მოქმედებას, რომლის შესრულებაც შესაძლებელი, აუცილებელი ან სავარაუდოა მოსაუბრის თვალსაზრისით. სემანტიკურად მოდალური ზმნები ჩვეულებრივ იყოფა სამ ძირითად ჯგუფად, რომელთა საშუალებითაც გამოიხატება უნარი/შესაძლებლობა/ნებართვა; ვალდებულება/აუცილებლობა; ვარაუდი/ნება-სურვილი. აღსანიშნავია ისიც, რომ მოდალურ ზმნათა უმეტესობა პოლისემიურობას ამჟღავნებს; კონტექსტის მიხედვით თითოეულს მოეპოვება რამდენიმე მნიშვნელობა, რომელთაც მოდალობის კატეგორია აერთიანებს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბაიბი & ფლაიშმანი 1995 – Bybee, J., Fleischman, S. An Introductory Essay. *Modality in Grammar and Discourse*, ed. by J. Bybee & S. Fleischman. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 1995: 1-14.
2. გოქსაძე, ბოლქვაძე 1988 – ლ. გოქსაძე, ს. ბოლქვაძე, მოდალობის კატეგორიის სემანტიკისა და სინტაქსის თაობაზე // საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მაცნე, ენისა და ლიტერატურის სერია, №2, 1988: 124-
3. იაკობსონი 1994 – Jakobsson, B. Recessive and emergent uses of modal auxiliaries in English. *English Studies*, 72/2, 1994: 166-182.
4. ლაიონზი 1977 – Lyons, J. Lyons, J. *Semantics*, Vol. 1 & 2. Cambridge: Cambridge University Press, 1977.
5. ლიჩი 1987 – Leech, G. N. *Meaning and the English Verb*. 2nd edition. London: Longman, 1987.
6. ლუ 1997 – Lew, R. Towards a Taxonomy of Linguistic Jokes. *Studia Anglica Posnaniensia*, 31, 1997: 132-152.
7. მინდტი 1998 – Mindt, D. *An Empirical Grammar of the English Verb: Modal Verbs*. Berlin: Cornelson, 1998.
8. პალმერი, 2001 — Palmer, F. *Mood and Modality*. 2nd edn. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
9. რეშერი 1968 – Rescher, N. *Topics In Philosophical Logic*. Dordrecht: Reidel, 1968.
10. ფონ ვრიგტი, 1951 – Von Wright, G. H. *An Essay in Modal Logic*. Amsterdam: North Holland Publ. Co., 1951.
11. ჯეიმსი, 1986 – James, F. *Semantics of the English Subjunctive I*. Vancouver: University of British Columbia Press, 1986.